

Θάρος 19-03-2010

Ο ποιητής Γιώργος Τσαγκάρης

*...η συναρπαστική εξαίρεση της πλειοψηφίας του ενός... *1*

Στο Γιώργο Τσαγκάρη άρεσε η ιδιότητα του μουσουργού, την οποία και καταξίωσε σε όλη τη διάρκεια της ζωής του συνθέτοντας μουσική για περισσότερα από 400 θεατρικά έργα και διευθύνοντας κονσέρτα στην Ελλάδα και σ' όλο τον κόσμο.

Παρ' όλα αυτά η μουσική, αν και πάντα παρούσα και κυρίαρχη, δε μονοπώλησε το ενδιαφέρον του. Γιατί ο Γιώργος Τσαγκάρης αγαπούσε πολύ τη μουσική αλλά αγαπούσε πολύ και το θέατρο, τον κινηματογράφο, το αρχαίο ελληνικό δράμα, το δεύτερο πρόγραμμα, το τρίτο πρόγραμμα, τους φίλους του, τις γυναίκες, τους Δελφούς και τέλος την Καλαμάτα. Για όλα αυτά έδωσε με πάθος και ανιδιοτέλεια επίπονο αγώνα για ποιότητα ζωής και καλλιέργεια αισθητικής αντίληψης. Από κάθε θέση ευθύνης που ανέλαβε δημιούργησε απροσδόκητες πολιτισμικές εκρήξεις, που φέρουν τη σφραγίδα της πολυσχιδούς προσωπικότητάς του, σε πείσμα της τρέχουσας μετριότητας και κακογουστιάς. Έλεγε: «Αυτή η καταιγίδα της επικρατούσας μετριότητας παντού στον τόπο, εμένα δε με βρέχει...». Γι' αυτό και πυξίδα του σε όλες τις επιλογές του ήταν η φράση του Ευριπίδη «Αιωνίως θητεύω στο κάλλος».

Για την ποίηση δήλωνε, σε συνέντευξή του *2, ότι τον συγκινούσε πολύ χωρίς να καταλαβαίνει ακριβώς το γιατί. Βρήκε τον εαυτό του στους ποιητές και ευχόταν όλοι οι άνθρωποι να είχαν καταφυγή και παραμυθία στην ποίηση. Προς αυτή την κατεύθυνση εξάλλου εργάστηκε. Δικός του αγαπημένος ποιητής ο Τάσος Λειβαδίτης, τον οποίο μελοποίησε *3, απήγγειλε *4 και παρουσίασε *5 στο Κάστρο Καλαμάτας με την κιθάρα του και τη φωνή του και απογείωσε το κοινό.

Ποιητική μορφή, «Ωραίος σαν Έλληνας», όμορφος με πλούσια μαλλιά πολιτογραφήθηκε ως ποιητής το 2006. Στις εκδόσεις Καστανιώτης κυκλοφόρησε η ποιητική του συλλογή «Ανένδοτοι ήλιοι». *6

Πρώτη, και τελευταία συνάμα συλλογή, αλλά ικανή να τον καταξιώσει ως ποιητή. Την αρτιότητα και εκφραστικότητα της ποιητικής γλώσσας που άλλοι ποιητές κατακτούν στην ώριμη περίοδό τους, ο Γιώργος Τσαγκάρης λόγω καλλιέργειας και παιδείας την κατέκτησε με την πρώτη απόπειρα. Δυστυχώς, μέχρι σήμερα, δεν έχει προβληθεί όσο αξίζει το ποιητικό έργο του Τσαγκάρη. Θα επιχειρήσω μια πρώτη προσέγγιση, ελπίζοντας ότι θα συμβάλω κατά το δυνατό στην ανάδειξη του ποιητή Τσαγκάρη.

Η συλλογή χωρίζεται σε τρία μέρη. «Τοπία Κόσμου», «Τοπία Προσευχής» και «Τοπία Ανθρώπου».

Στην πρώτη ενότητα η λέξη «τοπία» έχει την κυριολεκτική της σημασία. Τοπία του κόσμου που μας περιβάλλει, του θαυμαστού κόσμου με τα ωραία και αιωνόβια δέντρα, τα θάλλοντα λουλούδια, τα υπέροχα πουλιά, τα έντομα, τα ζώα, τη θάλασσα και τον ήλιο. Η μαγεία των εικόνων. Η μαγεία του σύμπαντος κόσμου.

Τα ποιήματα ολιγόστιχα, συχνά δίστιχα, ή τρίστιχα, μόνο τρία μακροσκελή.

Οι λέξεις επιλεγμένες προσεκτικά χωρίς να είναι κατ' ανάγκη «καλογολικές». Διαφαίνεται μια υπέρπουσα τάση προς αρχαιοτροπές λέξεις (σιγμόληκτα αρσενικά και ουδέτερα της τρίτης κλίσης, σύνθετα ρήματα, γενικές θηλυκών σε -εως κλπ.) που σε συνδυασμό με κοινές, ταπεινές λέξεις δημιουργούν ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα με πάλλοντα ρυθμό και πλούσια εκφραστική γλώσσα. Μια απαιτητική γλώσσα.

Σε αυτή την ενότητα ο ποιητής θα μας εξομολογηθεί την επιλογή του στη θητεία του κάλλους.

*Θητεία κάλλους
Σε βεβαιώνει
σα ριπή φωτός που αποκαλύπτει
ένα μικρό έντομο.*

(Μυητικόν, Τοπία κόσμου)

Στη δεύτερη ενότητα, «Τοπία Προσευχής», η λέξη «τοπία» παραλλάσσεται και δηλώνει μεταφυσικούς – θρησκευτικούς προβληματισμούς. Εξάλλου ο υπότιτλος «Στον εντός μου – Στον διδαχθέντα Θεό» παραπέμπει στην υπαρξιακή αγωνία. Τα ποιήματα έχουν όλα εκκλησιαστικούς τίτλους από το τυπικό των λειτουργιών. Για παράδειγμα: Αγρύπνια, Όρθρος, Ώρα πρώτη, δεύτερα κλπ, Δοξαστικόν, Αναστάσιμον, Εσπερινός, Απόδειπνο, Απόλυσις.

Ο Γιώργος Τσαγκάρης μ' αυτό το χωρισμό και τους τίτλους αποδεικνύεται γνώστης των εκκλησιαστικών πραγμάτων της Ορθοδοξίας, πιθανόν θρησκευόμενος και ταυτόχρονα

σκεπτόμενος άνθρωπος, αναζητητής της αλήθειας, άπιστος που προσπαθεί να κατανοήσει το Θεό, να Τον εξηγήσει για να βρει νόημα στη δική του, προσωπική ύπαρξη. Όλα σχεδόν τα ποιήματα αρχίζουν με την προσφώνηση *Κύριε*, υπό τύπον προσευχής, είναι και αυτά ολιγόστιχα (μόνο δύο πολύστιχα) με εξαιρετικά λιτό και περιεκτικό λόγο.

Κύριε

Μετάνιωσες ποτέ;

Θα Σε συγχωρέσω

(Ωρα πρώτη, Τοπία Προσευχής)

Και στη συνέχεια ο ορθολογικός προβληματισμός

Κύριε

Αν χρειάζομαι πίστη

Γιατί μου 'δωσες νου

(Ωρα Δευτέρα, Τοπία Προσευχής)

Ύστερα, ο φόβος μπροστά στο βέβαιο μέλλον του θανάτου

Κύριε

Πώς το εν σοφία ποιείν

Περιέχει θάνατο

(Ωρα τέταρτη, Τοπία Προσευχής)

Και τέλος μια προσπάθεια ορισμού της αγάπης, της θεϊκής και της ανθρώπινης σ' όλο της το μεγαλείο

Η αγάπη δεν οξύνεται,

δεν περισπάται,

δεν γνωρίζει σημεία στίξεως

και συντακτικό δεν κατέχει.

Η αγάπη δεν είναι λέξη.

(Απόλυσις, Τοπία Προσευχής)

Στην Τρίτη ενότητα «*Τοπία Ανθρώπου*» τα «*τοπία*» ταυτίζονται με τα πάθη του ανθρώπου, με το εφήμερο της ανθρώπινης ύπαρξής του και το αναπόφευκτο του θανάτου. Γι' αυτό και σ' αυτή την ενότητα ο ποιητής μάς παραπέμπει στην αρχαία τραγωδία. Χρησιμοποιεί ως τίτλους τα μέρη της αρχαίας τραγωδίας και όρους του αρχαίου δράματος. Για παράδειγμα, Πρόλογος, Πάροδος, Στάσιμο πρώτο, δεύτερο ..., Επεισόδιο πρώτο, δεύτερο ..., ημιχόριο Α, Β ..., Άγγελος, Μονωδία, Κομμός, Έξοδος κ.ά. Τα ποιήματα είναι πολύστιχα, έχουν δράση, διηγούνται μια ιστορία. Κάθε ποίημα είναι ανάλογο του τίτλου του. Ο «Πρόλογος» εισάγει στο περιεχόμενο, που είναι ο άνθρωπος και τα πάθη του. Στο «Επεισόδιο πρώτο» περιγράφει τη ζωή στην πόλη και τη μοναξιά του καθενός στη ζωή και το θάνατο. Η αναφορά στα εφημερεύοντα φαρμακεία προφανώς και παραπέμπει σε βιώματα του ποιητή, ο οποίος με εύθραυστη υγεία, πιθανόν να χαρτογραφούσε τα εφημερεύοντα φαρμακεία για παν ενδεχόμενο.

Αξίζει να γίνει αναφορά στο ποίημα «*Από μηχανής θεός*» με αφιέρωση «*Στον Άλκη Μιχάλη*», προσωπικό γιατρό του Γ. Τσαγκάρη. Εδώ διατυπώνεται με οδύνη και τόλμη η κατάσταση του ασθενούς σώματος και ταυτόχρονα η ευγνωμοσύνη στο γιατρό που κάθε φορά του χαρίζει τη ζωή, ως από μηχανής θεός.

.....

Εν ολίγοις

ένα στήθος προθανάτιο. Αίφνης,

δυο χέρια ταξιθετούν επιρρήματα επιβίωσης.

Χειρουργεία ζωής επί τύμβου.

«Ο Διγενής κι ο χάροντας σ' ένα μαρμαίρον στήθος».

(Από μηχανής θεός, Τοπία Ανθρώπου)

Επειδή τα ποιήματα είναι πολύστιχα, είναι δύσκολο να απομονωθούν στίχοι χωρίς να αλλοιωθεί το νόημα. Μετά την «Έξοδο» όμως, ακολουθεί ένα επιπλέον πρόσθετο ποίημα «*Τοπίο τέλους*», προφητικό για τη ζωή και το τέλος του ποιητή Γ. Τσαγκάρη. Πορευόταν, έτσι κι αλλιώς, γενναία και αγέρωχα προς το θάνατο.

Κι όπως έλεγε η μικρούλα Νεφέλη

στο γιαλό της Ανάφης

– δαίμων αποκαλυπτικός της αειπαρθένου ενοράσεως

ότι εκεί μόνον Μεγάλη Ιέρεια η θλίψη

οργιάζει χρησιμοδοτώντας –

«οι βάρκες αποχαιρετούν το πλοίο,

η νύχτα έπεσε».

(Τοπίο τέλους, Τοπία Ανθρώπου)

1. Ευφυής χαρακτηρισμός του Γ. Τσαγκάρη από το Μίμη Παπαναγιώτου, δημοσιογράφο.
2. Από συνέντευξη στη Σταυρούλα Μπάκα, στην εφημερίδα "στην πρίζα», τον Οκτώβριο του 2007
3. Δίσκος «Φυσάει» , ΜΙΝΟΣ ΕΜΙ, 1993, τραγουδάει ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου.
4. Το Σεπτέμβριο του 2008 μαζί με το περιοδικό Flash της Μεσσηνίας, τ. 229, που ήταν αφιερωμένο στο Γ. Τσαγκάρη, μοιράστηκε δισκέτα, με το Γ. Τσαγκάρη να απαγγέλει Τάσο Λειβαδίτη και μουσική επένδυση από δικές του συνθέσεις. Η επιμέλεια ήταν του Δημήτρη Αρσενόπουλου.
5. Κάστρο Καλαμάτας, 2005
6. Υποψήφια για το βραβείο ποίησης του περιοδικού Διαβάζω το 2007

Απόψε στην Κεντρική Σκηνή του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Καλαμάτας, ο Δήμος, η κοινωφελής επιχείρηση ΦΑΡΙΣ και ο Σύνδεσμος Φιλολόγων Μεσσηνίας θα τιμήσουν τη Μνήμη του Γ. Τσαγκάρη με λόγο, εικόνα και μουσική.
Είσοδος ελεύθερη